

**ŠIAULIŲ LOGOPEDINĖS MOKYKLOS
IKIMOKYKLINIO UGDYMO SKYRIUS**

Rasa Arlauskienė, auklėtoja metodininkė

**ŠVENTINIO RYTMEČIO SCENARIJUS
3 – 7 m. vaikams**

„ŠV. AGOTA. DUONOS DIENA“

2013-02-05

ŠVENTINIO RYTMEČIO SCENARIJUS

„Šv. Agota. Duonos diena“

Šiaulių logopedinės mokyklos ikimokyklinio ugdymo skyriuje jau antrus metus vykdomas projektas „Lietuviais esame mes gimę“. Projektas skirtas ugdytiniams, pedagogams, ugdytinių šeimoms, bei įstaigos bendruomenei padėti pažinti, suprasti ir perimti lietuvių tautos istorinį bei kultūrinį palikimą, ugdyti asmenybę, atsidavusią tautinėms vertybėms.

Šiandien daug netradicinių švenčių, kūrybių begyvuoja senesnių žmonių atmintyje, o jaunesnioji karta jų nemoka. Tai natūrali visų gyvenimo sričių pakitimų pasekmė, tačiau norisi, kad liaudies kūryba, etniniai papročiai, tradicijos, lietuvių liaudies dainos ir žaidimai, muzikavimas liaudiškais instrumentais kuo ilgiau būtų neužmirštas.

Tikslas

Šventinio rytmečio metu „Šv. Agota, Duonos diena“, supažindinti ugdytinius su šios dienos lietuvių liaudies papročiais ir tradicijomis.

Uždaviniai

1. Plėsti supratimą apie lietuvių liaudies tradicijas ir papročius.
2. Ugdyti pagarbą žmogui, auginančiam duoną, bei meilę kasdienei duonai.
3. Įtraukti visus dalyvius į organizuotą liaudies žaidimų, dainų atlikimą.
4. Įminti mįsles ir įtvirtinti patarles bei posakius apie duoną.
5. Skatinti draugiškumą ir kultūringą elgesį šventės metu.

Metodai

Lietuvių liaudies žaidimas, muzikinis žaidimas, mįslių kraitelė, Lietuvaitės, bobutės ir dieduko pokalbis, žaidimo aiškinimas ir demonstravimas, patarlės ir priežodžiai apie duoną.

Priemonės:

Duona, rugiai, žirniai, indeliai, maišas.

Šventinio rytmečio „Šv. Agota, Duonos diena“ eiga:

I. Įvadinė dalis.

Lietuvaitė sutinka svečius ir vaikus, pasisveikina, supažindina su šios dienos švente. Šventę pradeda eilėraščiu.

Kai duonos kasdieninės laužiu kampa,
Suskamba sodais ir šilais,
Mintin atplaukia protėvių išvargtos godos
Pakvimpa motinos žilais plaukais...

Pakvimpa rankomis senelių, jų sodžium ir takais,
Užuodžiu aš tėvelio valią ir sesės ašaras nūnai.
Kiek daug toje riekėj sudėta: pasaulio upių ir kalnų,
Kiek daug tam prakaito išlieta, kad būtų sotu ir skanu.

II. Pagrindinė dalis.

Supažindinimas su Šv. Agotos dienos reikšme:

Pasirodo bobutė ir diedukas (jų pokalbis).

Susirinkome šiandien paminėti Duonos dieną, kuri dar vadinama Šv. Agotos vardu. Ši diena minima vasario 5 dieną. Šv. Agotos diena švenčiama ne tik Lietuvoje, bet ir visame pasaulyje. Katanijos mieste Sicilijoje, kur kažkada, labai seniai gyveno mergelė Agota, ji švenčiama net keletą dienų.

Bobutės pokalbis apie Šv. Agotos Duonos dienos papročius ir spėjimus:

Bažnyčioje tądien šventinama juoda ruginė duonelė. Jos sudžiuvęs kriaukšlelis visus metus laikomas pagarbioje vietoje – prie šventųjų paveikslų.

Tikėta, kad pašventinta duona pagelbsti kilus gaisrui, saugo nuo ligų: nuo blogos akies (nužiūrėtom karvėms gražina pieną, atkeri nužiūrėtus žmones), padeda gydyti akių ligas, žaizdas, saugo nuo gyvatės įkandimo.

Kilus gaisrui, duonos būdavo metama į ugnį, tikint, kad ugnis nurims ir nesunaikins namų.

Šventinta duonelė būdavo užkišama po trobos rąstais palubėje, įkišama į namo pamatus. Tokios duonos gabaliuką padėdavo ant krosnies, kad ugnis iš namų neišeitų ir neišplistų.

Vaikai deklamuoja eilėraštį.

Eilėraštis „Ant mano delno guli duonelė“:

Ant mano delno guli duonelė,
Ant mano delno juoda riekelė.
Tai verks duonelė, jei aš tingėsiu,
Jei aš tingėsiu-jos nemylėsiu.

Tinginio valgoma, verkia duonelė.
Ant mano delno ji verkt negali.
Aš viską dirbsiu, ką tik mokėsiu,
Per visą savo dienele šviesią.

Tegul tik juokias mano duonelė,
Tegul tik juokias juoda riekelė.

(J. Degutytė)

Dieduko pasakojimas apie Šv. Agotos Duonos dienos papročius ir spėjimus:

Kilus perkūnijai, tokią duoną laikydavo suspaudę rankoje, kad perkūną atbaidytų.

Einant sėti linų, tokios duonos kriaukšlelis lininėje skepetaitėje pririšamas prie sėtuvės, kad linų pluoštas būtų baltesnis.

Išleisdama sūnų į kariuomenę ar šiaip į tolimą pavojingą kelionę, mama trupinėlių šv. Agotos duonelės užsiūdavo marškinių kamputyje, tikėdamos, kad sūnų aplenks kulka ar kita bėda.

Ir einant į raistą uogauti, pravartu jos turėti: gyvatė po kojomis nepasipins.

Taigi šventoji duonelė gina nuo visko, kas nutvilko kaip ugnis: ar kulkos, ar gyvatės kirčio.

Vaikai deklamuoja eilėraštį:

Eilėraštis „Duonutę kepa“ :

Sienos geria šiltą kvapą,
Čia naktim duonutę kepa.
Vikriai sukasi kepėjai...

Tu, duonele, atskubėjai
Vos praušus – per gatves
Į erdvas parduotuves,
O iš ten – pas mus, pas mus, -
Pusrytėliams
Į namus.

(V. Palčinskaitė)

Bobutės prisiminimai apie tešlos užraugimą ir duonos kepimą senovėje:

Tešlos užraugimui ir duonos kepimui senovėje buvo teikiama sakralinė prasmė. Šis darbas šventas – jis imituoja pasaulio sutvėrimą. O kepalaitis yra tarsi jo modelis, kryžiaus ženklų padalytas į keturias pasaulio šalis. Todėl niekada nevalia duonos dėti padu į viršų – sutriks pasaulyje nusistovėjusi tvarka.

Bobutė psiūlo visiems kartu užminkyti duonelę, žaidžiant žaidimą.

Lietuvių liaudies daina “Kinku linku”:

Kinku linku, kinku linku
Taip mama duonutę minko.
Tekš patekšt taip apvalius
Daro ji paplotėlius.
Kelia, tupdo juos ant ližės
Šliumt į pečių atsigrįžus.
Koja trept, krosnin šlept
Paskubėk duonutę kept.

Bobutės pasakojimas apie duonos kelią nuo grūdo iki kepalėlio ant stalo:

O ar žinote, iš kur duonutė atsiranda, koks ilgas jos kelias nuo pasėto grūdėlio iki garuojančio kepaluko ant mūsų stalo? Žaidžiamas žaidimas su judesiais.

Lietuvių liaudies žaidimas “Kaip rugelius sėja?”

Pasakyki, pasakyki, kaip rugelius sėja (2kartus).

Va tai šitaip, va tai šitaip, taip rugelius sėja.

Pasakyki, pasakyki, kaip rugeliai dygsta? (2kartus).

Va tai šitaip, va tai šitaip, taip rugeliai dygsta.

Pasakyki, pasakyki, kaip rugeliai auga? (2kartus).

Va tai šitaip, va tai šitaip, taip rugeliai auga.

Pasakyki, pasakyki, kaip rugelius pjauna? (2kartus).

Va tai šitaip, va tai šitaip, taip rugelius pjauna.

Pasakyki, pasakyki, kaip rugelius kulia? (2kartus).

Va tai šitaip, va tai šitaip, taip rugelius kulia....

Lietuvaitė papasakoja apie duonelę lydėjusius papročius:

Kepant duoną būdavo draudžiama kalbėtis arba būti išsižiojusiems, nes duonelė gali sutrūkinėti.

Vaikai uostydavo garuojančią duonelę. Garai – tai vaistas nuo slogos.

Nukritusį ant žemės duonos gabalėlį žmonės pagarbiai pakeldavo, pabučiuodavo ir suvalgydavo.

Senoliai niekada nedėdavo ant stalo apverstos duonos kepalą, aiškindami, kad tai nepagarba jai.

Duoną drausdavo iš riekės laužti viena ranka, nes viena ranka jos niekas neuždirba.

Mįslių kraitelė:

Esu balta ir visai nekalta, bet šeimnininkė vis mane kumščiuoja. Kas? (Duoną minko).

Kilo kilo, sėdynė prisvilo. Kas?(Pyragas).

Pernai išėjo, šiomet sugrįžo. Kas? (Rugiai)

Muša mane pagaliais, degina ugnimi, pjausto mane peiliais, bet visi mane myli. Kas? (Duona).

Be ko duonos neiškepsi? (Be plutos).

Peiliais pjausto, kraujo - nė lašo. Kas? (Duona).

Pilni laukai adatų pribadyti. Kas? (Rugiai dygsta).

Patarlės apie duoną:

Ši užduotis skiriama suaugusiems. Kiekvienas žaidėjas išsitraukia kortelę, kurioje parašyta tik puse patarlės. Pagalvojęs turi ją pabaigti pasakyti visą.

Rugiapjūtėj tik akmenėlis guli,(visi dirba).
Darbštus duoną gamina, (tinginys vargą augina).
Juoda duona – ne badas.
Be duonos sotus nebūsi.
Duona nekrinta iš dangaus, ją reikia uždirbti.
Kiekvienoje duonos riekelėje yra lašas prakaito.
Sunkus darbas gardžią duoną kepa.
Geras darbininkas visur duoną suras.
Lauko nearsi – duonos nevalgysi
Balta duona juodom rankom uždirbama.
Po darbo ir duonos pluta gardi.

Užduotis su grūdais ir žirniais „Kas greičiau atskirs“:

Dubenėlyje sumaišomi rugiai ir žirniai, pasiūloma užduotis kas greičiau atskirs rugius nuo žirnių (į vieną dubenėlį – dėti žirnius, į kitą – grūdus).

Kol bus atliekama užduotis bobutė pasako, kaip senovėje vadindavo duoną.

Bobutė pasako kokiais gražiais vardais senovėje duoną vadino:

Duonelytė , Duonukė , Duonužėlė, Duoneliukė , Duonelaitė, Duonaitė, Duonutėlė, Duonikė, Duonutė.

Lietuvių liaudies žaidimas “Maišas pakulinis”:

Visi žaidėjai sustoja į ratą ir susikabina rankomis. Rato vidurį stovi du vaikai ir rankose laiko maišą. Eidami ratu dainuoja šiuos žodžius:

Mano maišas pakulinis, trinytai išaustas

Mano maišas pakulinis, trinytai išaustas.

Ratas pertrūksta per pusę, vaikai turėję maišą rankose pakelia aukštai (padaro vartelius) ir visi žaidėjai lenda pro juos dainuodami:

Maišas yra, grūdai byra, nėra kam užsiūti

Maišas yra, grūdai byra, nėra kam užsiūti.

(Žaidimas žaidžiamas keletą kartų).

III. Baigiamoji dalis. Lietuvaitė visus vaišina duona. Skamba liaudiška muzika.

Literatūra:

1. Baltutienė V. Šventės mažiems ir dideliems. Kaunas, 2004.
2. Žiemužė. Senovinis kalendorius mažiesiems. Vilnius, 1993.
3. Lietuvių liaudies rateliai ir šokiai. Vilnius, 1991.
4. Dundulienė P. Lietuvių šventės: tradicijos, papročiai, apeigos. Vilnius, 1991.